

Επάγγελμα συγγραφέας

Ο Τάκης Σινόπουλος, 1962

Γεννημένος στην Αγουλινίτσα Ηλείας το 1917 και μεγαλωμένος στον Πύργο, ο *Τάκης Σινόπουλος* είναι μόλις έξι χρόνια νεότερος από τον *Ελύτη* και τον *Γκάτσο*, τους νεαρότερους ποιητές της γενιάς του 1930. Εμφανίζεται με ποίημά του στην εφημερίδα «Νέα Ημέρα» το 1934, θα τυπώσει όμως την πρώτη ποιητική συλλογή του, το *Μεταίχμιο*, όψιμα το 1951. Την ποίησή του στοιχειώνουν οι εμπειρίες και οι νεκροί της Κατοχής και του Εμφυλίου. Με επιρροές από τον *Πάουντ*, τον *Ελισιότ* και τον *Σεφέρη*, τον οποίο θαυμάζει και για τον οποίο θα γράψει αρκετά μελετήματα, ο Σινόπουλος είναι μοντερνιστής ποιητής και ο ίδιος, εγκεφαλικός, λόγιος, «σπουδαστηριακός» όπως θα τον χαρακτηρίσει ο *Μανόλης Αναγνωστάκης*. Με σπουδές Ιατρικής στην Αθήνα, παθολόγος του ΙΚΑ στον Περισσό μεταπολεμικά, ο ποιητής του Εμφυλίου ανήκει στην πρώτη μεταπολεμική γενιά, βρίσκεται όμως από πολλές απόψεις, όπως υπαινίσσεται και ο τίτλος της πρώτης συλλογής του, στο μεταίχμιο μεταξύ γενεών και συναισθηματικών κόσμων.

Το Αρχείο Τάκη Σινόπουλου, που βρίσκεται στο Τμήμα Αρχείων της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα (ΑΣΚΣΑ), μαρτυρεί πώς ο κατά βιοπορισμόν γιατρός και ερασιτέχνης ζωγράφος εξελίσσεται σε αφοσιωμένο λογοτέχνη μετέχοντας σε δράσεις και επιτελώντας πράξεις που συμβάλλουν στη θεσμική κατοχύρωση του επαγγελματικού χαρακτήρα της συγγραφής.

Στην Εθνική Βιβλιοθήκη

Την επιθυμία ένταξής του στο θεσμικά αναγνωρισμένο σύνολο των ελλήνων συγγραφέων δηλώνουν η συμμόρφωσή του με την «κατά νόμον προσφορά» και η αποστολή των βιβλίων του στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (ΕΒΕ). Στο αρχείο του βρίσκουμε βεβαιώσεις κατάθεσης αντιτύπων από το Τμήμα Εισαγωγής της ΕΒΕ για τίτλους από το 1957 ως το 1964.

Ίσως δεν είναι παρακινδυνευμένη η εικασία ότι με την κίνηση αυτή ο Σινόπουλος ήθελε να κατοχυρώσει και το δικαίωμα διεκδίκησης κάποιου από τα λογοτεχνικά βραβεία της εποχής, είτε του Κρατικού Βραβείου (είχε αρχίσει να απονέμεται πάλι μετά τον πόλεμο το 1956) είτε του «Επάθλου Χατζηπατέρα» που απένεμε η Ομάδα των Δώδεκα από το 1958. Προϋπόθεση για την εξέταση ενός βιβλίου ήταν, σύμφωνα με τους κανονισμούς των δύο βραβείων, η κατάθεσή του στην ΕΒΕ μέχρι την εκπονή του έτους έκδοσής του.

Κριτική και κριτικός

Βέβαιο είναι πως η διάκριση, και γενικότερα η αναγνώριση από την κριτική, δεν αφήνει αδιάφορο τον Σινόπουλο. Σε «Τετράδιο ονομάτων για αποστολή βιβλίων», που σώζεται στο αρχείο του, καταγράφει συστηματικά ονόματα κριτικών σημειώνοντας αργότερα στο πλάι, με κόκκινο στυλό, τις λέξεις «Είπε» ή «Εγραψε» στις περιπτώσεις που υπήρξε μνεία στο κατά περίπτωση βιβλίο του. Παράλληλα, κριτικός και ο ίδιος, δημοσιεύει κριτικές σε πολλά περιοδικά του καιρού του, μεταξύ άλλων στην «Κριτική» του Μανόλη Αναγνωστάκη και στις «Εποχές» του

Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη, που διευθύνει ο *Αγγελος Τερζάκης*. Τη σημαίνουσα θέση του ως κριτικού μαρτυρεί αchronολόγητη επιστολή του νεαρού *Γιώργου Χειμωνά*. Του γράφει, όπως φαίνεται, τα Χριστούγεννα του 1960: «*Είμαι από τη Θεσσαλονίκη και έχω τυπώσει το πρώτο μου βιβλίο [σ.σ.: το αφήγημα Πεισίστρατος (1960)] (αν δεν κάνω λάθος μερικά χειρόγραφα μου τάχετε διαβάσει στον κ. Αναγνωστάκη). Προσπάθησα να σας βρω στο μπαρ όπου – όπως μου είπε ο Μανόλης – συχνάζετε αλλά δεν τα κατάφερα*». Του αφήνει στο Brazilian ένα δέμα με αντίτυπα του βιβλίου για τον ίδιο, την *Ελένη Βακαλό* και τον *Μίλτο Σαχτούρη* και του ζητεί να επικοινωνήσει μαζί του γιατί «*θα μου ήταν πολύ ευχάριστο να σας γνωρίσω – ο κ. Αναγνωστάκης είπε “ωφέλιμο”*».

Περιοδικά και βραβεία

Το 1959 η απόφαση της Ομάδας των Δώδεκα να μην απονεμίσει ποιητικό βραβείο κρίνοντας πως κανένας νεότερος ποιητής δεν είναι άξιος βράβευσης προκαλεί την οργισμένη αντίδραση του Σινόπουλου. Κρύβεται άραγε εκεί η πικρία ενός συγγραφέα του οποίου οι φιλοδοξίες για διάκριση είχαν διαψευστεί την προηγούμενη χρονιά; Το «Επαθλο Χατζηπατέρα» του 1958, για εκδόσεις του 1957, είχε απονεμηθεί στον *Νίκο Καρύδη* για τη συγκεντρωτική συλλογή του *Ποιήματα*. Την ίδια χρονιά ο Σινόπουλος είχε κυκλοφορήσει το *Μεταίχμιο Β'* και την *Ελένη* (την καταθέτει στην ΕΒΕ στις 18.12.1957). Συμμετέχοντας σε σχετική έρευνα του *Ρένου Αποστολίδη* για το περιοδικό «Εικόνες» (αρ. 190, Ιούνιος 1959) ο Σινόπουλος εκφράζεται έντονα για την Ομάδα και τον «σκληρό πυρήνα» της (*Αλκη Θρύλο, Ηλία Βενέζη, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλο, Μιχαήλ Στασινόπουλο, Πέτρο Χάρη*) που ζητεί προς διαιώνισή της οπαδούς οι οποίοι «να 'χουν προσφέρει γην και ύδωρ υποταγής» στο περιοδικό «Νέα Εστία» του Χάρη, το «όργανο της Ομάδας». Οι καταγγελίες για κλίκες που δημιουργούνται γύρω από περιοδικά και βραβεία είναι φαινόμενο διαχρονικό στον λογοτεχνικό μικρόκοσμο. Ωστόσο, στον ασφυκτικά στενό κόσμο της ελληνικής λογοτεχνίας οι αποστάσεις που ζητεί ο Σινόπουλος φαίνεται πως είναι ανέφικτο να τηρηθούν. Το διαπιστώνει ο αναγνώστης ξεφυλλίζοντας τεύχη της «Κριτικής» του 1959. Στο τεύχος 4-5 (Ιούλιος - Οκτώβριος 1959), λίγους μήνες μετά το οργισμένο ξέσπασμα εναντίον των Δώδεκα, διαβάζουμε βιβλιοκρισία του Αναγνωστάκη για τη συλλογή *Η νύχτα και η αντίστιξη* του Σινόπουλου, την οποία διαδέχεται κριτική του ίδιου του Σινόπουλου για τις *Ουσίες* του *Δ. Π. Παπαδίσσα*. Ο Σινόπουλος θα τιμηθεί τελικά με το Β' Κρατικό Βραβείο Ποίησης το 1962 για το *Άσμα της Ιωάννας και του Κωνσταντίνου* (1961).

Σωματεία, φεστιβάλ, ανθολογίες

Η εγγραφή σε σωματείο θεωρείται μια καθοριστική θεσμική αναγνώριση, από το κοινό των ομοτέχνων, του ότι η λογοτεχνική δραστηριότητα ασκείται σοβαρά, με επαγγελματισμό. Ο Σινόπουλος εκλέγεται τακτικό μέλος της Εθνικής Εταιρείας των Ελλήνων

Τάκης Σινόπουλος

Ο ποιητής και οι θεσμοί

Σωματεία, φεστιβάλ και ανθολογίες. Περιοδικά και βραβεία. Η σχέση με την κριτική. **Συγγραφικά δικαιώματα** και πολιτειακή αναγνώριση.

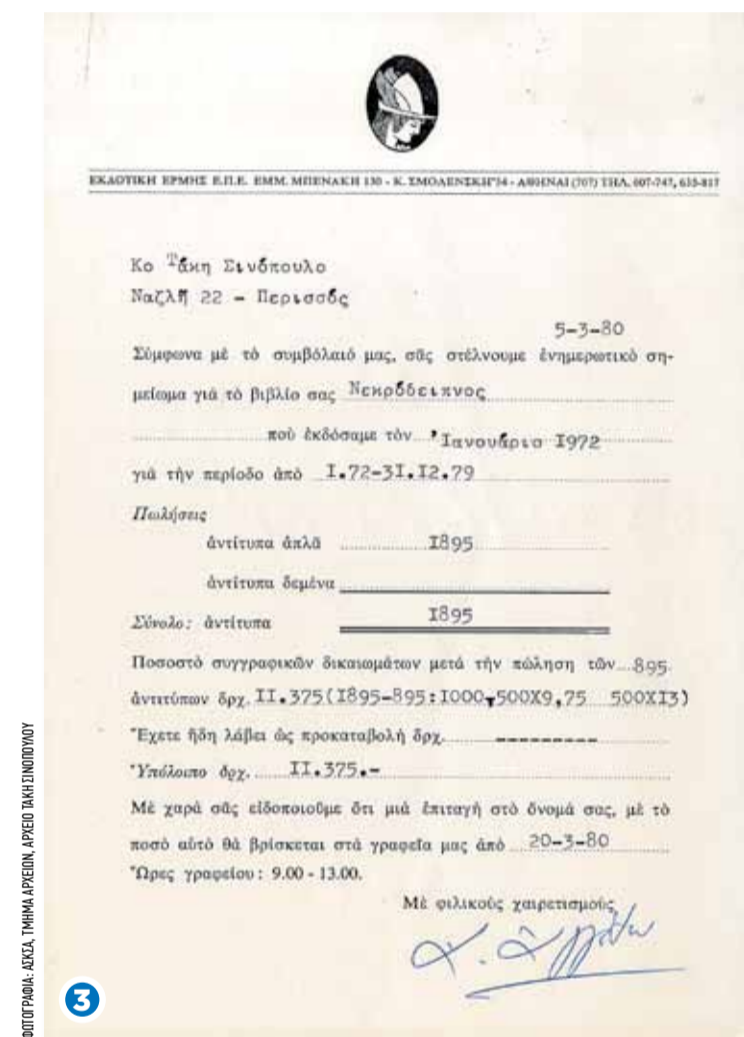
Η **συμμετοχή σε φορείς** που **περιχαράκωνουν τον επαγγελματικό χαρακτήρα** της **συγγραφικής δραστηριότητας** όπως παρατηρείται στο παράδειγμα του **ηλείου λογοτέχνη**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΣΚΑ, ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΩΝ, ΑΡΧΕΙΟ ΤΑΚΗ ΣΙΝΙΟΠΟΥΛΟΥ

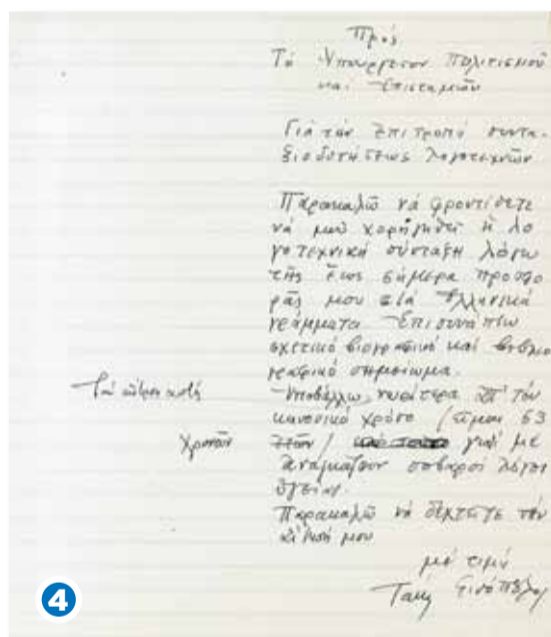

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΣΚΑ, ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΩΝ, ΑΡΧΕΙΟ ΤΑΚΗ ΣΙΝΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΣΚΑ, ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΩΝ, ΑΡΧΕΙΟ ΤΑΚΗ ΣΙΝΙΟΠΟΥΛΟΥ

1. Ο Τάκης Σινόπουλος με τον φίλο του πυργιώτη ποιητή Γιώργη Παυλόπουλο, με τον οποίο συνέπραξαν ποιητικά στη σύνθεση δύο ποιημάτων, 1962.
2. Επιστολή του βρετανού ποιητή Ρίτσαρντ Μπερνς, συντονιστή του Φεστιβάλ Ποίησης του Κέιμπριτζ, προς τον Τάκη Σινόπουλο, 1975.
3. Ενημερωτικό σημείωμα των εκδόσεων Ερμής για τις πωλήσεις του «Νεκρόδειπνου» (1972), 1980.
4. Αίτηση του Τάκη Σινόπουλου προς το υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών για χορήγηση λογοτεχνικής σύνταξης (1980).

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΣΚΑ, ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΩΝ, ΑΡΧΕΙΟ ΤΑΚΗ ΣΙΝΙΟΠΟΥΛΟΥ

κατώφλι της έκδοσης, την οποία συχνά, ειδικά στον χώρο της ποίησης, χρηματοδοτεί ο ίδιος. «Έχει εκδώσει έντεκα ποιητικές συλλογές, τις περισσότερες με δικά του έξοδα» θα πει για τον Σινόπουλο ο φιλόλογος Γ. Π. Σαββίδης παρουσιάζοντας το έργο του σε σεμινάριο στο Χάρβαρντ το 1977. Αρκετές από τις συλλογές του, όπου δεν αναφέρεται εκδότης, είναι σαφές ότι αποτελούν ιδιωτική έκδοση, αυτοέκδοση όπως συνηθίζουμε να λέμε σήμερα. Συμβάλλει άραγε στα έξοδα έκδοσης και σε άλλες περιπτώσεις;

Ενδεικτικό πάντως για την κίνηση των ποιητικών βιβλίων είναι ενημερωτικό σημείωμα των εκδόσεων Ερμής για τις πωλήσεις του *Νεκρόδειπνου* (1972), του κορυφαίου έργου του Σινόπουλου. Για πωλήσεις συνολικά 1.895 αντιτύπων στο διάστημα 1972-1979 δικαιούται βάσει συμβολαίου μετά την πώληση των 895 αντιτύπων ποσοστό συγγραφικών δικαιωμάτων που ανέρχεται σε 11.375 δραχμές.

Η σύνταξη, ο κανόνας και το ίδρυμα

Μια λογοτεχνική σύνταξη πέρα από τα προφανή οικονομικά ωφελήματα έχει και τη συμβολική αξία της νομιμοποίησης του επαγέλματος «Λογοτέχνης». Και τα δυο διεκδικεί, ενδεχομένως, ο Σινόπουλος με αίτησή του προς το υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών ζητώντας να του «χορηγηθεί λογοτεχνική σύνταξη λόγω της έως σήμερα προσφοράς μου στα ελληνικά γράμματα». Επισυνάπτει εργοβιογραφικό σημείωμα και διευκρινίζει ότι υποβάλλει την αίτηση «νωρίτερα απ' τον κανονικό χρόνο (είμαι 63 ετών) γιατί με αναγκάζουν σοβαροί λόγοι υγείας». Είχε ήδη υποστεί δύο εμφράγματα. Στις 17.10.1980 το υπουργείο Πολιτισμού αποστέλλει την υπογεγραμμένη «Κοινή Απόφαση περί συνταξιοδότησεως του λογοτέχνη Τάκη Σινόπουλου» στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τις λοιπές διαδικασίες. Ήταν μια αναγνώριση που τουλάχιστον το ηθικό της σκέλος πρόλαβε να χαρεί ο Σινόπουλος. Πεθαίνει από ανακοπή καρδιάς στις 25 Απριλίου 1981, ενώ βρίσκεται στον Πύργο για το Πάσχα, σε ηλικία 64 ετών. Στα *Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας* της Γ' Λυκείου του 1983 ανθολογείται και το ποίημα «Φίλιππος» από το *Μεταίχμιο Β'*. Οντας πλέον μέρος της ύλης των σχολικών εγχειριδίων, ο Σινόπουλος εντάσσεται στον κανόνα της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Το 1995, με δωρεά της συζύγου του *Μαρίας Ντότα-Σινοπούλου*, το σπίτι όπου έμενε ο Σινόπουλος και μέρος της βιβλιοθήκης του περιήλθε στον Δήμο Νέας Ιωνίας και στεγάζεται τώρα το Ίδρυμα Τάκης Σινόπουλος - Σπουδαστήριο Νεοελληνικής Ποίησης. Το Ίδρυμα, η ονοματοδοσία παρακείμενης οδού με το όνομα του ποιητή και η προτομή του στην απέναντι πλατεία αλλά και οι εκθέσεις και οι εκδηλώσεις εις μνήμην του σε πολλά μέρη της Ελλάδας, τεκμήρια των οποίων απαντούν στο αρχείο του, είναι οι μετά θάνατον θεσμικές αποδόσεις τιμής στον ποιητή του «Ελπίνορα» και του «Νεκρόδειπνου».

Λογοτεχνών (ΕΕΕΛ) στις 12.5.1961. Το διοικητικό συμβούλιο, με πρόεδρο τον *Στράτη Μυριβήλη*, του κοινοποιεί την απόφαση με επιστολή προσφωνώντας τον «Αγαπητέ συνάδελφε». Ως μέλος της ΕΕΕΛ, ο Σινόπουλος θα ενημερώνεται για λογοτεχνικά βραβεία, συντάξεις, φορολογικά θέματα και δικαιώματα που απορρέουν από τη συγγραφική δραστηριότητα και θα συμμετάσχει σε εκθέσεις βιβλίου για τη συνολική προβολή της πνευματικής εργασίας των μελών της ΕΕΕΛ. Η πρόσκληση να συμμετάσχει σε ποιητικά φεστιβάλ στο εξωτερικό διευρύνει τα όρια αυτής της αναγνώρισης. Έτσι, τον Απρίλιο του 1975 ο Σινόπουλος θα συμμετάσχει, μαζί με τον μεταφραστή του στα αγγλικά *Κίμωνα Φράιερ*, στο Φεστιβάλ Ποίησης του Κέιμπριτζ, το οποίο συντονίζει ο βρετανός ποιητής *Ρόμπερτ Μπερνς* με προσκεκλημένους περίπου πενήντα ποιητές από διάφορες χώρες, μεταξύ άλλων και ο νεαρός *Νάσος Βαγενάς* που σπουδάζει εκεί, ένας από τους ποιητές της γενιάς του 1970 που θαυμάζουν τον Σινόπουλο, όπως ο *Γιάννης Κοντός* και ο *Βασίλης Στεριάδης*. Τα έξοδα της ελληνικής συμμετοχής στο φεστιβάλ θα καλύψει το υπουργείο Πολιτισμού. Επ' αφορμής του ταξιδιού, ο Σινόπουλος θα διαβάσει ποιήματά του και σε εκδηλώσεις στο Λονδίνο.

Κοιμένος στη μετάφραση

Αν στα φεστιβάλ οι ποιητές συνδιαλέγονται διά ζώσης, στις σελίδες των ανθολογιών η συνάντηση επιτελείται μέσω του γραπτού

λόγου. Μεταφράζοντας ποιήματα για την ενότητα ελληνικής ποίησης της ανθολογίας *Modern European Poetry* των αμερικανικών εκδόσεων Bantam ο Κίμων Φράιερ συμπεριλαμβάνει και ποιήματα του Σινόπουλου. Όμως, ο μεγάλος όγκος της ανθολογίας οδηγεί τον επιμελητή της στη Νέα Υόρκη σε αυθαίρετες περικοπές και ο Σινόπουλος ανήκει στους χαμένους. Σε επεξηγηματική και απολογητική επιστολή του (17.2.1966) ο Κίμων Φράιερ υπόσχεται πως θα συμπεριλάβει τα ποιήματα του Σινόπουλου στο «*μεγάλο βιβλίο που ετοιμάζω για τις εκδόσεις Simon and Schuster*». Τελικά, ούτε στη *Modern Greek Poetry. From Cavafis to Elytis* (1973) θα τον συμπεριλάβει, σταματώντας στον Βρεττάκο, αλλά μεταφρασμένα ποιήματα του Σινόπουλου (στα γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά κ.α.) θα δημοσιευθούν σε αρκετές ανθολογίες και περιοδικά.

Αυτοεκδόσεις και δικαιώματα

Τον Ιούλιο του 1975 το BBC αποστέλλει, καθυστερημένα, στον Σινόπουλο προς υπογραφή έγγραφο παραχώρησης των δικαιωμάτων μετάδοσης των ποιημάτων του και πληροφορίες για τη σχετική αμοιβή. Για την είσπραξη συγγραφικών πνευματικών δικαιωμάτων από ηχογραφημένες αναγνώσεις και μελοποιήσεις του έργου του ο ποιητής είχε συνάψει συμφωνητικό και με την Ανώνυμη Εταιρεία Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΑΕΠΙ). Προϋπόθεση όμως για να αποκτήσει «επαγγελματική» υπόσταση και δικαιώματα ένας επίδοξος συγγραφέας είναι να περάσει το

Για την ευγενική παραχώρηση του αρχαιακού υλικού και τη συνεργασία στην υλοποίηση του αφιερώματος ευχαριστούμε το Τμήμα Αρχείων της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα (ΑΣΚΣΑ) και το Ίδρυμα Τάκης Σινόπουλος - Σπουδαστήριο Νεοελληνικής Ποίησης.